

Vaccinaties voor risicogroepen

Griepvaccinatie voor zorgpersoneel: het blijft zoeken naar de juiste weg

A.D.J. van der Geest-Blankert

Sinds de Gezondheidsraad (GR) enkele jaren geleden heeft geadviseerd om zorgpersoneel te vaccineren tegen de griep, proberen veel instellingen hun personeel te motiveren hiervoor. (1) Dit blijkt in de praktijk niet mee te vallen. Binnen het UMC St. Radboud leek een intensieve vaccinatiecampagne succesvol. (2). De laatste 2 jaar is daar helaas weer een flinke daling te zien. Het blijft zoeken naar de juiste manier om medewerkers te overtuigen van nut en noodzaak van de grieprik

In 2007 heeft de GR geadviseerd de doelgroep voor griepvaccinatie uit te breiden met gezondheidszorgpersoneel. Er zijn twee belangrijke redenen voor vaccinatie van deze doelgroep. Allereerst kunnen medewerkers het influenzavirus overdragen op kwetsbare patiënten, die vervolgens risico lopen op complicaties en kunnen overlijden aan de gevolgen van de griep. Daarnaast is continuïteit van zorg van belang, namelijk dat er voldoende handen aan het bed zijn als de zorgvraag groot als de griep heerst. Hoe meer medewerkers er gevaccineerd zijn, hoe minder uitval door griep ten tijde van een epidemie.

Uit literatuur blijkt dat het verhogen van de vaccinatiegraad onder gezondheidszorgpersoneel geen eenvoudige zaak is. (3) Elementen die negatief bijdragen aan de acceptatie zijn: onbekendheid met de risico's van griep, onbekendheid met de rol die werknemers kunnen spelen in de overdracht van het virus, en gebrek aan vertrouwen in veiligheid en effectiviteit van het vaccin. Maar ook vooroordelen spelen een rol, zoals: 'ik ben gezond dus ik hoef geen prik', 'van de grieprik wordt je afweer lui', en 'van de grieprik word je ziek'.

Campagne UMC St. Radboud

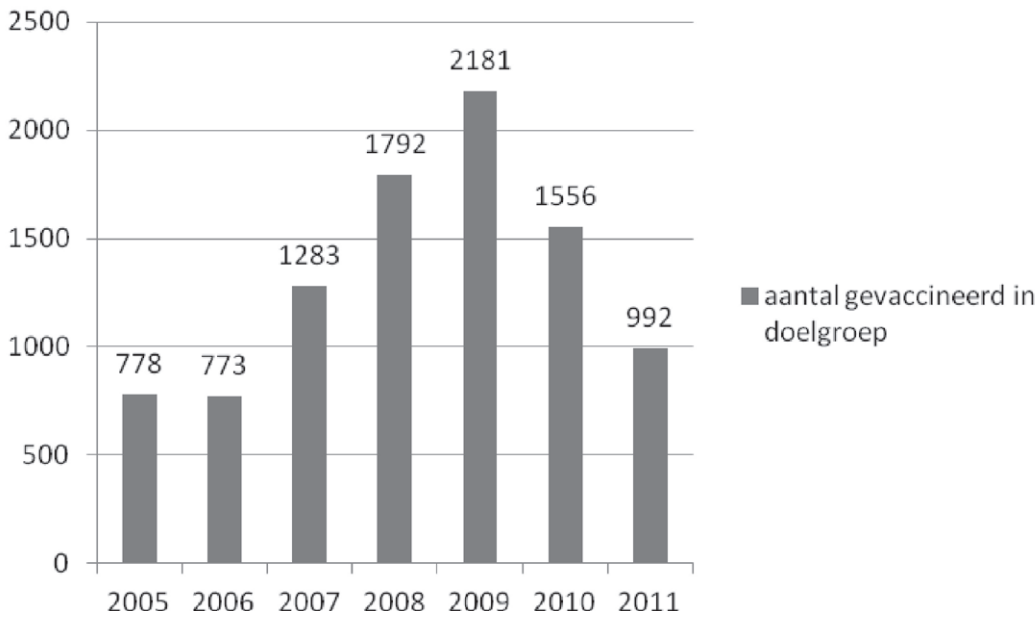
Uit oogpunt van patiëntveiligheid en in reactie op het advies van de GR heeft de Raad van Bestuur in 2007 besloten om naast het aanbieden van het vaccin ook een gerichte campagne op te zetten. De campagne richtte zich op de negatieve overtuigingen, waarbij de Raad van Bestuur zich expliciet uitsprak over het belang van de grieprik en leidinggevend opriep om een actieve rol te vervullen in het motiveren van personeel. Hierbij werden medewerkers aangesproken op hun professionele verantwoordelijkheid. Ter ondersteuning was er een uitgebreide communicatiecampagne met folders, posters en informatieve artikelen in het personeelsblad en op intranet. Verder waren er voldoende tijden en locaties waarop men de grieprik kon halen, en ging er een mobiele prikpost langs de afdelingen.

Resultaten

Deze aanpak heeft in het UMC St. Radboud geleid tot een jaarlijkse stijging in de vaccinatiegraad (tot 60% in 2009). (2) Hiermee leek de hoop en verwachting bevestigd dat de grieprik steeds vanzelfsprekender zou worden, en dat medewerkers vanuit hun professionele verantwoordelijkheid, steeds meer overtuigd zouden raken van het nut van de grieprik.

Helaas bleek dit toch niet het geval. In 2010 daalde de vaccinatiegraad naar 44%. Als reden werd de ophef over de Mexicaanse griep aangevoerd in het jaar ervoor. Dreigende voorspellingen kwamen toen niet uit en er was discussie over veiligheid en effectiviteit van het vaccin. Medewerkers begonnen zich ook te storen aan uitspraken in voorlichtingsmateriaal zoals 'we doen een beroep op uw professionele verantwoordelijkheid' of 'patiënten rekenen op u'. Ook de Raad van Bestuur begon zich terug te trekken en gaf aan de campagne wel te ondersteunen, maar dat het aan de professionals zelf was om te zorgen voor een hoge vaccinatiegraad.

In 2011 is de campagne hierop bijgesteld. Niet langer werd een uitgesproken beroep gedaan op ieders verantwoordelijkheidsbesef. In plaats daarvan werd slechts aangekondigd dat het weer tijd was voor de grieprik. In dat jaar was er in Nederland ook veel negatieve publiciteit rond de griepvaccinaties. Het begon met een uitgebreide publicatie in het Geneesmiddelenbulletin over de vermeende onwerkzaamheid van de grieprik en werd gevolgd door negatieve aandacht in het journaal en in de TV-uitzending RADAR. Uiteindelijk kwam de vaccinatiegraad in 2011 uit op 28%, zelfs nog lager dan in 2007.

Figuur 1 Aantal tegen de seizoensgriep gevaccineerde medewerkers uit de doelgroep UMC Radboud, 2004-2011

Hoe verder?

In een recent Cochrane review is onvoldoende aanwijzing gevonden voor het vaccineren van zorgpersoneel. (4) Bij deze conclusies zijn wel de nodige kanttekeningen te plaatsen. Ook de onderzoekers zelf adviseerden verder onderzoek om het effect van vaccinatie van zorgmedewerkers op de veiligheid van patiënten in verschillende settings te evalueren. Eén Cochrane review die het staande vaccinatiebeleid niet onderbouwt, is nog geen reden om het beleid helemaal om te gooien. Hiermee zullen we het voorlopig moeten doen.

De ziekenhuisinfectiecommissie heeft de Raad van Bestuur geadviseerd om, ondanks de daling van het vaccinatiepercentage, door te gaan met de jaarlijks griepvaccinatie, en zich hierbij de baseren op nationale en internationale adviesorganen zoals de GR, de Werkgroep Infectiepreventie (WIP), het European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC), de Centers for Disease Control and Prevention CDC, en de World Health Organization (WHO). Het advies was tevens om goed scorende afdelingen expliciet te belonen en in gesprek te gaan met slecht scorende afdelingen.

Evaluatie onder verantwoordelijke afdelingshoofden liet het volgende zien: 74% gaf aan dat er een dringender beroep gedaan moet worden op ieders professionele verantwoordelijkheid en 52% vond dat de Raad van Bestuur duidelijker zijn visie zou moeten uitspreken.

De projectleiding van de griepvaccinatiecampagne ligt bij de Arbo- en milieudienst, evenals de praktische uitvoering van de vaccinaties. Het is belangrijk om tijdig te komen met een campagneplan met als doel het maximaal mogelijke effect te bereiken. Hiervoor zal afstemming plaats vinden tussen de Raad van Bestuur, de ziekenhuisinfectiecommissie en de Arbo- en milieudienst.

Het is niet eenvoudig om zorgpersoneel te motiveren voor de grieprik. Het blijft dan ook zoeken naar de juiste weg.

Auteur:

A.D.J. van der Geest-Blankert, bedrijfsarts en projectleider van de griepvaccinatiecampagne UMC St. Radboud.

Correspondentie:

A.D.J. van der Geest-Blankert | a.vandergeest@amd.ru.nl

Literatuur

1. Griepvaccinatie: herziening van de indicatiestelling. Publicatienr 2007/09. Den Haag: Gezondheidsraad. 2007.
2. Van der Geest A. Succesvolle campagne voor griepvaccinatie in het UMC St. Radboud. Tijdschrift voor bedrijfs- en verzekeringsgeneeskunde 2009; 17(2): 76-78
3. Hofmann F, Ferracin C, Marsh G, Dumas R. Influenza vaccination of health care workers: a literature review of attitudes and beliefs. Infection 2006; 34(3): 142-147.
4. Thomas RE, Jefferson T, Lasserson TJ. Influenza vaccination for healthcare workers who work with the elderly. Cochrane Database of Syst Rev 2010.